

2021 - 2022

AKČNÝ PLÁN PRE OTVORENÚ VEDU

Skratka	Vysvetlenie	Zdroj
AP	Akčný plán	
APC	Article Processing Charge/poplatok za spracovanie článku	https://openaccess.cvtisr.sk/slovník-pojmov/
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja	https://www.apvv.sk/
CREPČ	Centrálny register publikačnej činnosti	https://cms.crepc.sk/
CREUČ	Centrálny register umeleckej činnosti	http://cms.crepc.sk/creuc.aspx
CVTI SR	Centrum vedecko-technických informácií SR	https://www.cvtisr.sk/
DMP	Data Management Plan/ Plán manažmentu dát	https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/open-access-data-management/data-management_en.htm
EOSC	European Open Science Cloud/ Európsky cloud pre otvorenú vedu	https://eraportal.sk/eraportal/otvoreny-pristup-eosc/europsky-cloud-pre-otvorenu-vedu-eosc/
ERA	Európsky výskumný priestor	https://eraportal.sk/
FAIR	Findable, accesible, inter-operable, re-usable/ vyhľadateľné, dostupné, interoperabilné a opätovne použiteľné dáta	https://www.go-fair.org/fair-principles/
KEGA	Kultúrna edukačná grantová agentúra MŠVVaŠ SR	https://www.minedu.sk/kulturna-a-edukacna-grantova-agentura-msvvas-sr-kega/
MŠVVaŠ	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu	https://www.minedu.sk/
OA	Open Access/ otvorený prístup	https://openaccess.cvtisr.sk/
OV	Otvorená veda	
SAV	Slovenská akadémia vied	https://www.sav.sk/
VaV	Výskum a vývoj	
VEGA	Vedecká grantová agentúra MŠVVaŠ SR a SAV	https://www.minedu.sk/vedecka-grantova-agentura-msvvas-sr-a-sav-vega/

Akčný plán pre otvorenú vedu na roky 2021 – 2022

1. Účel Akčného plánu pre otvorenú vedu

Akčný plán pre otvorenú vedu na roky 2021 – 2022 (ďalej aj ako Akčný plán) predstavuje iniciačnú fázu implementácie Národnej stratégie pre otvorenú vedu na roky 2021 – 2028, ktorá stanovuje dlhodobé smerovanie rozvoja otvorenej vedy v SR. Cieľom otvorenej vedy je prostredníctvom zdieľania vedeckých výstupov sprístupniť verejnosti primárne výsledky výskumu financovaného z verejných zdrojov – publikácie, dáta a doplňujúce materiály – v digitálnom formáte bez obmedzení alebo s minimálnymi obmedzeniami. Národná stratégia pre otvorenú vedu stanovuje na roky 2021 – 2028 na rozvoj otvorenej vedy v SR deväť strategických oblastí:

1. Otvorený prístup k publikáciám financovaným z verejných zdrojov a/alebo vo verejnom záujme
2. Otvorený prístup k vedeckým dátam a doplňujúcim materiálom
3. Technická infraštruktúra pre otvorenú vedu
4. Systém financovania otvorenej vedy
5. Ochrana práv duševného vlastníctva v kontexte otvorenej vedy
6. Podpora využívania existujúcich otvorených IT nástrojov a otvorených dát
7. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy
8. Hodnotenie výskumu a vývoja v súlade s princípmi otvorenej vedy
9. Podpora rozvoja občianskej vedy

Účelom Akčného plánu pre otvorenú vedu na roky 2021–2022 je iniciovať proces implementácie princípov otvorenej vedy do slovenského výskumno-vývojového priestoru, stanoviť úlohy, ktoré podmieňujú správne nastavenie podmienok realizácie Národnej stratégie pre otvorenú vedu a identifikovať konkrétne kroky smerujúce k naplneniu jej úloh. V Akčnom pláne sú zahrnuté opatrenia jednorazového charakteru (napríklad úloha č. 8 AP), aj dlhodobejšieho charakteru – opatrenia priebežné. U priebežných opatrení budú stanovené míľniky, ktoré budú v danom období dosiahnuté. Akčné plány pre otvorenú vedu budú spracovávané každé dva roky platnosti Národnej stratégie (do 2028). V nasledujúcom Akčnom pláne bude vždy jedna kapitola venovaná vyhodnoteniu plnenia úloh predchádzajúceho Akčného plánu a doterajšieho napĺňania úloh Národnej stratégie pre otvorenú vedu.

STRATEGICKÉ OBLASTI NÁRODNEJ STRATÉGIE PRE OTVORENÚ VEDU NA ROKY 2021 - 2028

1. Podporiť otvorený prístup k publikáciám financovaným z verejných zdrojov a/alebo vo verejnom záujme

1.1. odporúčať vypracovanie inštitucionálnych politík vyžadujúcich publikovanie a uchovanie výstupov výskumu formou otvoreného prístupu, s preferenciou pre diamantovú cestu (publikovanie vo vedeckých časopisoch s otvoreným prístupom bez autorských poplatkov) a zelenú cestu (archivácia preprintov, vedeckých článkov a doplňujúcich materiálov v repozitároch).	1.2 spresniť a zjednotiť podmienky verejného sprístupňovania povinne zverejňovaných záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných (rigorózných, habilitačných) prác, ako aj monografií, vysokoškolských učebníc, skrípt a učebných textov financovaných z verejných zdrojov, a to formou otvoreného prístupu pod verejnou licenciou.	1.3. popularizovať vydávanie slovenských vedeckých publikácií v režime otvoreného prístupu prostredníctvom online publikačných platforiem.	1.4. odporúčať grantovým agentúram vypracovanie politík vyžadujúcich zverejňovanie výsledkov projektov v režime otvoreného prístupu
--	---	--	---

2 . Otvorený prístup k vedeckým dátam a doplňujúcim materiálom

2.1. vypracovať inštitucionálne politiky vyžadujúce manažment vedeckých dát, vedeckých materiálov a povinný plán manažmentu dát v súlade s FAIR princípmi.	2.2. pre projekty financované z verejných zdrojov odporúčať vypracovanie plánu manažmentu vedeckých dát.		
--	--	--	--

3 . Technická infraštruktúra pre otvorenú vedu

3.1. vytvoriť metodiku na budovanie inštitucionálnych repozitárov v slovenských výskumných inštitúciách a tiež aj zoznam repozitárov, ktoré boli financované z verejných zdrojov uverejňovať na webstránke danej inštitúcie	3.2. prepojiť slovenskú technickú infraštruktúru pre otvorenú vedu s európskou EOSC infraštruktúrou.		
---	--	--	--

4 . Systém financovania otvorenej vedy			
4.1. navýšiť grantové schémy projektov financovaných zo štátnych zdrojov o APC poplatky.	4.2. systematizovať a inštitucionalizovať podporu financovania open access publikovania a mechanizmu transparentného financovania APC poplatkov.	4.3. uzatvoriť dočasné a prechodné transformačné zmluvy („publish and read“ zmluvy) s vydavateľmi vedeckého obsahu, ktoré obsahujú publikovanie určitého objemu publikácií formou open access bez platenia APC poplatkov a ktoré umožnia posun k úplnému otvorenému prístupu.	4.4. zvyšovať povedomie o Horizont Európa projektoch a ich povinnej politike otvorenej vedy na programové obdobie 2021 – 2027 a zvyšovať povedomie a podporu k vytváraniu plánu manažmentu dát.
5. Ochrana práv duševného vlastníctva v kontexte otvorenej vedy			
5.1. v rámci inštitucionálnych politík povinne zadefinovať podmienky pridelovania verejných licencií pre vedecké publikácie a vedecké dáta vo výskumných inštitúciách v maximálne možnej miere a s prihliadnutím na autorsko-právnu ochranu.			
6. Podpora využívania existujúcich otvorených IT nástrojov a otvorených dát			
6.1. Popularizovať používanie otvorených IT riešení vo výskumných inštitúciách a v otvorenej vede.	6.2. Podporovať požiadavku na použitie otvorených IT riešení v projektových a grantových výzvach.	6.3. Popularizovať a podporiť využívanie existujúcich otvorených dát vo výskumných inštitúciách a v otvorenej vede.	

7. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy			
7.1. Odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do úvodných predmetov vysokoškolských študijných programov I., II. a III. stupňa.	7.2. Vybudovať a sprevádzkovať online platformy pre otvorené vzdelávacie zdroje z oblasti otvorenej vedy pre akademickú a vedeckú komunitu.	7.3. Začleniť problematiku otvorenej vedy do študijných programov vzdelávajúcich budúce generácie informačných špecialistov a knižníckych pracovníkov v SR.	
8. Hodnotenie výskumu a vývoja v súlade s princípmi otvorenej vedy			
8.1. odporúčať zmenu systému hodnotenia výskumu a vývoja s prihliadnutím na prvky otvorenej vedy.	8.2. Zahrnúť otvorenú vedu do politík rozvoja, podpory, odmeňovania a ocenenia výskumných pracovníkov a vysokoškolských učiteľov.	8.3. Ustanoviť metodický a koordinačný orgán, ktorý bude poskytovať usmernenia a národnú koordináciu pri implementácii princípov otvorenej vedy do všetkých procesov výskumu.	
9. Podpora rozvoja občianskej vedy			
9.1. Zviditeľniť a oceňovať výsledky občianskych vedecko-technických projektov v spoločnosti.	9.2. Podporovať koncept občianskej vedy tvorbou vzdelávacích materiálov.	9.3. Zapájať študentov do projektov občianskej vedy.	9.4. Vytvorenie siete spolupráce a podpory pre slovenské projekty občianskej vedy.

2. Opatrenia Akčného plánu pre otvorenú vedu

Z analýz Národnej stratégie pre otvorenú vedu na roky 2021 – 2028 výrazne vystupuje niekoľko faktorov, ktoré predstavujú slabú stránku pre jej implementáciu do praxe. Hlavným cieľom Akčného plánu na roky 2021– 2022 je pozrieť sa na tieto negatívne stránky a prostredníctvom svojich úloh ich redukovať a pripraviť pôdu na hlavnú fázu implementácie princípov Národnej stratégie pre otvorenú vedu do slovenského výskumno-vývojového priestoru.

2.1 Iniciačné kroky

Vízia: zmapovanie súčasného stavu, zber informácií a podkladov potrebných na nastavenie účinných opatrení na presadzovanie otvoreného prístupu v slovenskom výskumno-vývojovom priestore.

Úloha č. 1: ustanoviť Pracovnú skupinu pre otvorenú vedu na vysokej úrovni a zdefinovať systém jej pravidelného fungovania

Popis aktivít: Pracovná skupina bude zložená z vybraných zástupcov sektora vedy a výskumu v SR, okrem iného MŠVVaŠ SR, Ministerstva kultúry SR, Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, CVTI SR, zástupcov podnikateľskej sféry a zástupcov nepodnikateľských výskumných organizácií (SAV, vysokých škôl, právnických osôb zriadených ústrednými organizáciami štátnej správy, verejných výskumných inštitúcií a komory mimovládnych neziskových organizácií). Organizačná štruktúra, činnosť a zodpovednosti Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu budú zadané v štatúte a rokovacom poriadku Pracovnej skupiny. Jej úlohou bude pripravovať návrh konkrétnych riešení a priebežne hodnotiť vykonané úlohy z Akčných plánov a mieru plnenia úloh Národnej stratégie pre otvorenú vedu SR.

Termín: 30. septembra 2021

Zodpovedný: MŠVVaŠ SR

Úloha č. 2: uskutočniť analýzu legislatívneho prostredia s cieľom vyhodnotiť dopady úloh Národnej stratégie pre otvorenú vedu 2021 – 2028 na legislatívny rámec výskumu a vývoja v SR

Popis aktivít: Zákony, ktoré tvoria legislatívny rámec výskumu a vývoja v SR, sú veľmi roztrieštené a Národná stratégia pre otvorenú vedu sa dotýka celého radu legislatívnych úprav. Cieľom analýzy je získať detailný prehľad o legislatívnom prostredí, ktoré reguluje výskum a vývoj v SR. Súčasťou je identifikácia potenciálnych legislatívnych úprav potrebných na implementáciu prvkov otvorenej vedy do výskumno-vývojového prostredia.

Termín: 31. december 2021

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR

Úloha č. 3: uskutočniť analýzu finančných prostriedkov vynakladaných na publikovanie v režime otvoreného prístupu s cieľom zmapovania výšky platených APC poplatkov

Popis aktivít: uskutočniť analýzu nákladov, ktoré majú slovenské výskumné inštitúcie na publikovanie v režime zlatej cesty k otvorenému prístupu (article processing charges, APC poplatky) s cieľom zdefinovať potrebné finančné nároky v porovnaní s alternatívnymi spôsobmi zabezpečovania prístupu k vedeckým publikáciám.

Termín: 31. december 2021

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR

2.2. Otvorený prístup k vedeckým publikáciám financovaným z verejných zdrojov

Vízia: strategická podpora bezplatného online prístupu k vedeckým publikáciám financovaným z verejných zdrojov.

Úloha č. 4: spresniť a zjednotiť podmienky verejného sprístupňovania povinne zverejňovaných záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných (rigorózných, habilitačných) prác, ako aj monografií, vysokoškolských učebníc, skript a učebných textov financovaných z verejných zdrojov, a to formou otvoreného prístupu pod verejnou licenciou.

Popis aktivít: do Zákona o vysokých školách doplniť:

1. Na základe výsledkov právnej analýzy (Úloha č. 2) doplniť právny rámec pre verejné sprístupňovanie monografií, vysokoškolských učebníc, skript a učebných textov financovaných z verejných zdrojov, formou otvoreného prístupu. Skutočnosť, že nositeľ autorských práv môže požiadať o výnimku zo sprístupnenia diela verejnosti iba v prípade, že sprístupnením verejnosti môže dôjsť k závažnému ohrozeniu alebo porušeniu práv duševného vlastníctva alebo k poškodeniu ekonomických záujmov autora alebo vysokej školy. O otázke závažnosti ohrozenia alebo porušenia práv duševného vlastníctva alebo poškodenia ekonomických záujmov rozhoduje štatutárny zástupca vysokej školy, v prípade práv duševného vlastníctva alebo ekonomických záujmov vysokej školy rozhoduje MŠVVaŠ SR. Výnimka zo sprístupnenia práce verejnosti sa v prípade záverečných a kvalifikačných prác vzťahuje iba na prílohu práce, pričom hlavná časť práce musí byť povinne sprístupnená a príloha môže mať odlišné licenčné podmienky. Autor záverečnej alebo kvalifikačnej práce umiestni do neverejnej prílohy tú časť diela, pri ktorej by sprístupnením došlo k poškodeniu majetkových práv držiteľ'a týchto práv.
2. V prípade záverečných a kvalifikačných prác doplniť riešenie pre prípad, keď nesplnenie podmienky verejného sprístupňovania bolo spôsobené nedbalostným alebo úmyselným konaním vysokej školy.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR

Úloha č. 5: pre výskumné inštitúcie odporúčať vypracovanie inštitucionálnej politiky, vypracovať metodiku a vzorový formulár inštitucionálnej politiky otvorenej vedy.

Popis aktivít: pre výskumné inštitúcie vytvoriť odporúčania na prijatie politiky otvorenej vedy a vzorový dokument tejto inštitucionálnej politiky, ktorý je v súlade s odporúčaniami Európskej komisie na otvorený prístup a kľúčovými prvkami politiky otvorenej vedy na úrovni Európskej únie.

Termín: 31. december 2021

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR, vysoké školy

Úloha č. 6: vypracovať manuál na budovanie a úspešnú prevádzku inštitucionálnych repozitárov v slovenských výskumných inštitúciách

Popis aktivít: v rámci podpory zelenej cesty otvoreného prístupu zabezpečiť manuál, ktorý opisuje hlavné koncepčné kroky nutné pre zriadenie a úspešnú prevádzku inštitucionálneho repozitára.

Termín: 30. jún 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR, vysoké školy

2.3. Otvorený prístup k vedeckým dátam a doplňujúcim materiálom

Vízia: vedecké dáta, ktoré tvoria základ vedeckých publikácií a vedeckých projektov, sú v maximálne možnej miere otvorené a uzavreté len do tej miery, ako je potrebné. Podpora politik manažmentu vedeckých dát zodpovedá princípom FAIR.

Úloha č. 7: v súlade s princípmi FAIR iniciovať zavedenie podmienky tvorby a implementácie plánu manažmentu vedeckých dát (data management plan) pre všetky vedecké projekty financované z verejných zdrojov.

Popis aktivít: prostredníctvom implementácie plánu manažmentu vedeckých dát do žiadostí o grant umožniť ochranu vedeckých dát generovaných v rámci projektu a ich efektívny manažment s cieľom uchovania a opätovného využívania vedeckých dát v budúcnosti.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: APVV, predseda VEGA, predseda KEGA

2.4. Systém financovania otvorenej vedy

Vízia: stabilné a transparentné mechanizmy umožňujúce pokrytie nákladov spojených s publikovaním v režime otvoreného prístupu.

Úloha č. 8: s vydavateľmi vedeckého obsahu uzatvoriť prednostne zmluvy typu „read and publish“, ktoré umožňujú publikovanie určitého objemu vedeckých publikácií formou otvoreného prístupu bez platenia APC poplatkov.

Popis aktivít: uzatvorenie tzv. transformačných zmlúv¹ (transformative agreements) s relevantnými zahraničnými vydavateľmi vedeckého obsahu, ktoré okrem online prístupu k uzamknutým vedeckým časopisom zahŕňajú publikovanie v OA časopisoch vydavateľa a ktoré predstavujú prechodnú fázu smerom k úplnému otvorenému prístupu. Vyjednávanie s vydavateľmi zaisťuje vyjednávací tím, ktorého členmi sú zástupcovia MŠVVaŠ, vysokých škôl, SAV, CVTI SR a ďalšie relevantné subjekty výskumu a vývoja zadefinované Pracovnou skupinou pre otvorenú vedu, ktorá je ustanovená v súlade s Úlohou č. 1 tohto Akčného plánu.

Termín: 31. 12. 2021

Zodpovední: MŠVVaŠ SR (CVTI SR)

Úloha č. 9: zadefinovať centrálny finančný fond na publikovanie v režime zlatej cesty otvoreného prístupu (gold open access publishing) a navrhnúť systém kontinuálneho monitorovania APC poplatkov.

Popis aktivít: v spolupráci so zainteresovanými stranami zadefinovať nároky na ustanovenie centrálného Fondu na podporu OA publikovania, ktorý umožňuje vedcom publikovať v OA časopise v prípade, že iné prostriedky financovania nie sú k dispozícii. Preplatenie APC sa bude posudzovať na základe prísnych kritérií zostavených pod patronátom Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu v tesnej spolupráci s knižníčkou a vedeckou komunitou.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR, zástupcovia SAV a vysokých škôl, grantové agentúry, právnické a fyzické osoby spôsobilé vykonávať výskum a vývoj

2.5. Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy

Vízia: otvorená veda ako integrálna súčasť štúdijských programov na vysokých školách a pre študentov 3. stupňa na SAV, otvorená veda ako súčasť celoživotného vzdelávania knižníckych a informačných pracovníkov

Úloha č. 10: odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do úvodných predmetov prvého, druhého a tretieho stupňa vysokoškolského štúdia a do programov tretieho stupňa vysokoškolského štúdia v SAV.

Popis aktivít: začlenenie modulu otvorená veda do úvodných predmetov prvého, druhého a tretieho stupňa tak, aby študenti mohli uplatniť nadobudnuté vedomosti a schopnosti v priebehu ďalšieho štúdia.

Termín: 30. júna 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, SRK, vysoké školy, SAV

¹ Transformačné zmluvy sú obchodné zmluvy dojednané medzi inštitúciami (knižnice, národné a regionálne konzorciá vysokých škôl apod.) a vydavateľmi, ktoré transformujú obchodný model založený na predplatnom elektronického obsahu (read) na model zahŕňajúci tiež element publikovania v režime otvoreného prístupu u daného vydavateľa (read and publish).

Úloha č. 11: vypracovať projekt platformy pre poskytovanie online kurzov z oblasti otvorenej vedy pre vedeckú a akademickú komunitu v SR.

Popis aktivít: platforma, ktorá umožní komplexné a verejne dostupné online vzdelávanie v problematike otvorenej vedy naprieč inštitúciami a s celorepublikovým dosahom. Vedci, akademickí zamestnanci a študenti získajú znalosti potrebné na to, aby mohli princípy otvorenej vedy uplatňovať vo svojej každodennej praxi.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR

Úloha č. 12: odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do študijných programov vzdelávajúcich budúce generácie informačných špecialistov a knihovníckych pracovníkov v SR.

Popis aktivít: v spolupráci s vysokými školami navrhnuť pilotný projekt začlenenia problematiky otvorenej vedy do študijného programu vzdelávajúceho budúce generácie knihovníkov a informačných špecialistov v SR.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, vysoké školy

2.6. Miesto otvorenej vedy v hodnotení výskumu a vývoja

Vízia: rozšírenie hodnotiacich kritérií pre vedu, výskum a akademickú činnosť v súlade s princípmi otvorenej vedy vo všetkých vedeckých oblastiach a disciplínach.

Úloha č. 13: iniciovať zmenu systému hodnotenia výskumu a vývoja s prihliadnutím na prvky otvorenej vedy a so zohľadnením všetkých fáz kariéry výskumného pracovníka a vysokoškolského učiteľa a vedeckej úrovne zverejneného výskumu.

Popis aktivít: vypracovať prehľad stimulov a alternatívnych metód hodnotenia výskumu a vývoja v zahraničí. V nadväznosti na výstup z úlohy č. 2 Akčného plánu (legislatívna analýza) iniciovať diskusiu s relevantnými zainteresovanými stranami s cieľom navrhnuť prvky, ktoré obohatia hodnotenie výskumu a vývoja v SR o prvky otvorenej vedy v súlade s princípmi Sanfranciskej deklarácie (DORA) a Leidenského manifestu spoločne s nastavením mechanizmu na vylúčenie pochybných publikačných praktík z podpory výskumu a vývoja.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR, SAV, vysoké školy, právnické a fyzické osoby spôsobilé vykonávať výskum a vývoj

Úloha č. 14: v systéme Centrálneho registra publikačnej činnosti (CREPČ) a Centrálneho registra umeleckej činnosti (CREUČ) vytvoriť podmienky na zavedenie poľa indikujúceho publikovanie v režime otvoreného prístupu a poľa pre výšku poplatku APC a rozpracovanie s tým súvisiacej úpravy metodiky evidencie publikačnej činnosti a vyhlášky o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti.

Popis aktivít: do záznamov v systémoch CREPČ a CREUČ implementovať pole pre zaevidovanie publikovania v režime otvoreného prístupu (typ licencie) a pole pre zaevidovanie výšky zaplateného APC poplatku.

Termín: 31. december 2022

Zodpovední: MŠVVaŠ SR, CVTI SR

2.7. Vytvorenie podmienok na rozvoj občianskej vedy v SR

Vízia: Projekty občianskej vedy aktívne zapájajú občanov do vedeckého úsilia, ktoré zvyšuje spoločenský dosah výskumu, zlepšuje vzťah verejnosti k vede a okrem nových poznatkov a porozumenia prináša aj rozvoj občianskej spoločnosti. Občianska veda je prirodzenou súčasťou vzdelávania a prácu na projektoch občianskej vedy oceňuje aj systém hodnotenia vedy.

Úloha č. 15: propagovať potenciál občianskej vedy v SR

Popis aktivít: Organizovanie podujatí a tvorba materiálov na propagáciu, vzdelávanie a metodickú podporu projektov občianskej vedy v SR.

Termín: 31. december 2022

Zodpovedný: CVTI SR

2.8. Východisko pre využívanie otvorených IT nástrojov a existujúcich otvorených dát v SR

Vízia: efektívny postup a plnenie úloh v oblasti otvorených dát a IT nástrojov vyžaduje analýzu existujúceho stavu a využívania otvorených dát a IT nástrojov, ako aj a koordináciu s ďalšími aktérmi kompetentnými v tejto strategickej oblasti.

Úloha č. 16: Analýza využívania IT nástrojov v slovenskej vede.

Popis aktivít: Každoročne zisťovať a analyzovať využívané IT nástroje v slovenskej vede – názov IT nástroja, typ IT nástroja (hardvér, systémový softvér, aplikačný softvér, prenosový protokol), typ licencie, cena licencie, účel použitia – a zverejňovať zistené informácie vo forme datasetu ako otvorené dáta rezortu školstva.

Termín: 31. december 2022

Zodpovedný: MŠVVaŠ SR, MIRRI

Úloha č. 17: Koordinácia Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu s MIRRI v oblasti otvorených dát

Popis aktivít: Oboznámenie Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu s aktuálnym stavom problematiky otvorených dát v kompetencii MIRRI, najmä projekty Otvorené údaje 2.0 a Publikačné minimum, keďže výstupom otvorenej vedy sú aj vedecké dáta s otvoreným prístupom a vstupom otvorenej vedy môžu byť existujúce otvorené dáta, ktoré sú upravené predpismi iných rezortov (napr. MIRRI).

Termín: 31. december 2022

Zodpovedný: MŠVVaŠ SR, CVTI SR, MIRRI

2.9. Vyhodnotenie Akčného plánu

Vízia: Každý Akčný plán bude po dvojročnom časovom období vyhodnotený.

Úloha č. 18: Vyhodnotenie Akčného plánu na roky 2021-2022

Popis aktivít: Vyhodnotením Akčného plánu bude možné pripraviť a nadviazať na ďalší Akčný plán 2023-2024.

Termín: 31. December 2022

Zodpovedný: MŠVVaŠ SR

3. Implementácia Akčného plánu pre otvorenú vedu

Implementačná štruktúra Akčného plánu zahŕňa:

- časový harmonogram realizácie jednotlivých úloh
- zadefinovanie zdrojov financovania
- sústavu indikátorov plnenia úloh
- register rizík

Gestorm Akčného plánu pre otvorenú vedu je Centrum vedecko-technických informácií SR. V súčinnosti s Pracovnou skupinou pre otvorenú vedu pre každú úlohu stanovujú postup realizácie, časový harmonogram a na pravidelnej báze hodnotia pokrok plnenia úloh.

3.1. Časový harmonogram

Harmonogram rozdeľuje zadefinované úlohy do dvoch kategórií. Prvá kategória predstavuje úlohy prioritné (termín plnenia 31. 12. 2021), ktoré obsahujú činnosti bezprostredne potrebné na plnenie ďalších zadaní. Druhá kategória zahŕňa úlohy dlhodobejšieho charakteru (termín plnenia 31. 12. 2022), v niektorých prípadoch s presahom do budúcich Akčných plánov (konkrétne úloha č. 9, 12, 13) – presnejšie str. 12 Akčného plánu.

3.2. Finančná náročnosť

Na realizáciu Akčného plánu 2021 – 2022 sú potrebné finančné prostriedky čerpané z nasledovných zdrojov:

- **štátny rozpočet SR:** prostredníctvom finančných zdrojov, ktoré v súčasnosti slúžia na zabezpečovanie prístupu k vedeckým elektronickým informačným zdrojom na vysokých školách a SAV (1) a sú určené na online predplatné vedeckého obsahu. Prostredníctvom transformačných zmlúv (Úloha č. 8 AP) sa tieto finančné zdroje čiastočne presmerujú na financovanie nákladov na OA publikovanie, konkrétne nákladov na publikovanie v režime zlatej cesty otvoreného prístupu (náklady na APC poplatky). Viac informácií o finančnej náročnosti platených APC poplatkov zo strany slovenských autorov poskytne finančná analýza, ktorá je predmetom Úlohy č. 3 AP.

- **Fondy EÚ:** finančné prostriedky potrebné na realizáciu Úlohy č. 9, Úlohy č. 11 a Úlohy č. 14 AP sa plánujú hradiť z fondov EÚ na programové obdobie rokov 2021-2027.² Vyhodnotenie vykonanej finančnej analýzy (Úloha č. 3 AP) poskytne prehľad na alokovanie potrebných finančných zdrojov.

2021	2022
Ustanoviť Pracovnú skupinu pre otvorenú vedu na vysokej úrovni a zadefinovať systém jej pravidelného fungovania.	
Uskutočniť analýzu legislatívneho prostredia s cieľom vyhodnotiť dopady úloh Národnej stratégie pre otvorenú vedu 2021 – 2028 na legislatívny rámec výskumu a vývoja v SR.	
Uskutočniť analýzu finančných prostriedkov vynakladaných na publikovanie v režime otvoreného prístupu s cieľom zmapovania výšky platených APC poplatkov.	
Pre výskumné inštitúcie odporúčať vypracovanie inštitucionálnej politiky, vypracovať metodiku a vzorový formulár inštitucionálnej politiky otvorenej vedy.	
Vypracovať manuál na budovanie a úspešnú prevádzku inštitucionálnych repozitárov v slovenských výskumných inštitúciách.	
Spresniť a zjednotiť podmienky verejného sprístupňovania povinne zverejňovaných záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných (rigorózných, habilitačných) prác, ako aj monografií, vysokoškolských učebníc, skript a učebných textov financovaných z verejných zdrojov, a to formou otvoreného prístupu pod verejnou licenciou.	

² Plánovanie finančných prostriedkov z programového obdobia 2021-2027 (OP Slovensko 2021 – 2027) sa bude predkladať v prvom kvartáli 2022, čiže môže dôjsť k časovému posunu realizácie týchto úloh.

V súlade s princípmi FAIR iniciovať zavedenie podmienky tvorby a implementácie plánu manažmentu vedeckých dát (data management plan) pre všetky vedecké projekty financované z verejných zdrojov.
S vydavateľmi vedeckého obsahu uzatvoriť aspoň jednu zmluvu typu „read and publish“, umožňujúcu publikovanie určitého objemu vedeckých publikácií formou otvoreného prístupu bez platenia APC poplatkov.
Zadefinovať centrálny finančný fond na publikovanie v režime zlatej cesty otvoreného prístupu (gold open access publishing) a navrhnúť systém kontinuálneho monitorovania APC poplatkov.
Odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do úvodných predmetov prvého, druhého a tretieho stupňa vysokoškolského štúdia a do programov tretieho stupňa vysokoškolského štúdia v SAV.
Vypracovať projekt platformy pre poskytovanie online kurzov z oblasti otvorenej vedy pre vedeckú a akademickú komunitu v SR.
Odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do študijných programov vzdelávajúcich budúce generácie informačných špecialistov a knihovníckych pracovníkov v SR.
Iniciovať zmenu systému hodnotenia výskumu a vývoja s prihliadnutím na prvky otvorenej vedy a so zohľadnením všetkých fáz kariéry výskumného pracovníka a vysokoškolského učiteľa a vedeckej úrovne zverejneného výskumu.
V systéme Centrálného registra publikačnej činnosti (CREPČ) a Centrálného registra umeleckej činnosti (CREUČ) vytvoriť podmienky na zavedenie poľa indikujúceho publikovanie v režime otvoreného prístupu a poľa pre výšku poplatku APC a rozpracovať s tým súvisiace úpravy metodiky evidencie publikačnej činnosti a vyhlášky o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti.
Organizácia najmenej 1 podujatia a najmenej jeden metodicko-vzdelávací materiál na podporu projektov občianskej vedy v SR.
Analýza využívania IT nástrojov v slovenskej vede.
Koordinácia Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu s MIRRI v oblasti otvorených dát.
Vyhodnotenie Akčného plánu na roky 2021-2022

3.3. Monitoring Akčného plánu pre otvorenú vedu

Pre monitoring plnenia jednotlivých úloh je nevyhnutné nastavenie odpovedajúcich indikátorov tak, aby na záver bolo možné správne vyhodnotiť úspešnosť realizácie Akčného plánu.

Úloha NS	Míľniky	Termín	Kritérium
Iniciačné kroky	Ustanoviť Pracovnú skupinu pre otvorenú vedu na vysokej úrovni a zdefinovať systém jej pravidelného fungovania.	30. september 2021	Áno/Nie
	Uskutočniť analýzu legislatívneho prostredia s cieľom vyhodnotiť dopady úloh Národnej stratégie pre otvorenú vedu 2021 – 2028 na legislatívny rámec výskumu a vývoja v SR.	31. december 2021	Áno/Nie
	Uskutočniť analýzu finančných prostriedkov vynakladaných na publikovanie v režime otvoreného prístupu s cieľom zmapovania výšky platených APC poplatkov.	31. december 2021	Áno/Nie
Otvorený prístup k vedeckým publikáciám financovaných z verejných zdrojov a/alebo vo verejnom záujme	Spresniť a zjednotiť podmienky verejného sprístupňovania povinne zverejňovaných záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných (rigorózných, habilitačných) prác, ako aj monografií, vysokoškolských učebníc, skrípt a učebných textov financovaných z verejných zdrojov, a to formou otvoreného prístupu pod verejnou licenciou.	31. december 2022	Počet sprístupnených dokumentov
	Pre výskumné inštitúcie odporúčať vypracovanie inštitucionálnej politiky, vypracovať metodiku a vzorový formulár	31. december 2021	Áno/Nie

	inštitucionálnej politiky otvorenej vedy.		
	Vypracovať manuál na budovanie a úspešnú prevádzku inštitucionálnych repozitárov v slovenských výskumných inštitúciách.	30. jún 2022	Áno/Nie
Otvorený prístup k vedeckým dátam a doplňujúcim materiálom	V súlade s princípmi FAIR iniciovať zavedenie podmienky tvorby a implementácie plánu manažmentu vedeckých dát (data management plan) pre všetky vedecké projekty financované z verejných zdrojov.	31. december 2022	Áno/Nie
Systém financovania otvorenej vedy	S vydavateľmi vedeckého obsahu uzatvoriť prednostne zmluvy typu „read and publish“, ktoré umožňujú publikovanie určitého objemu vedeckých publikácií formou otvoreného prístupu bez platenia APC poplatkov.	30. jún 2022	Áno/Nie
	Zadefinovať centrálny finančný fond na publikovanie v režime zlatej cesty otvoreného prístupu (gold open access publishing) a navrhnúť systém kontinuálneho monitorovania APC poplatkov.	31. december 2022	Áno/Nie Predloženie MŠVVŠ SR
Vzdelávanie v oblasti otvorenej vedy	Odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do úvodných predmetov prvého, druhého a tretieho stupňa vysokoškolského štúdia a do programov tretieho stupňa vysokoškolského štúdia v SAV.	30. jún 2022	Áno/Nie Predloženie relevantným subjektom

	Vypracovať projekt platformy pre poskytovanie online kurzov z oblasti otvorenej vedy pre vedeckú a akademickú komunitu v SR.	31. december 2022	Áno/Nie
	Odporúčať začlenenie problematiky otvorenej vedy do študijných programov vzdelávajúcich budúce generácie informačných špecialistov a knihovníckych pracovníkov v SR.	31. december 2022	Áno/Nie
Miesto otvorenej vedy v hodnotení výskumu a vývoja	Iniciovať zmenu systému hodnotenia výskumu a vývoja s prihliadnutím na prvky otvorenej vedy a so zohľadnením všetkých fáz kariéry výskumného pracovníka a vysokoškolského učiteľa a vedeckej úrovne zverejneného výskumu.	31. december 2022	Predloženie MŠVVŠ SR Áno/Nie
	V systéme Centrálného registra publikačnej činnosti (CREPČ) a Centrálného registra umeleckej činnosti (CREUČ) vytvoriť podmienky na zavedenie poľa indikujúceho publikovanie v režime otvoreného prístupu a poľa pre výšku poplatku APC a rozpracovanie s tým súvisiacej úpravy metodiky evidencie publikačnej činnosti a vyhlášky o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti.	31. december 2022	Áno/Nie
Vytvorenie podmienok na rozvoj občianskej vedy v SR	Propagovať potenciál občianskej vedy v SR.	31. december 2022	Áno/Nie

Východisko pre využívanie otvorených IT nástrojov a existujúcich otvorených dát v SR	Analýza využívania IT nástrojov v slovenskej vede	31. december 2022	Áno/Nie
	Koordinácia Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu s MIRRI v oblasti otvorených dát	31. december 2022	Áno/Nie
Vyhodnotenie Akčného plánu	Vyhodnotenie Akčného plánu na roky 2021-2022	31. december 2022	Áno/Nie

V druhom polroku 2022 gestor Akčného plánu v súčinnosti s Pracovnou skupinou pre otvorenú vedu vypracuje Evaluačnú správu, ktorá bude formulovať mieru splnenie úloh Akčného plánu (viď. indikátory) a zároveň spätnú väzbu. Vypracované analýzy a správy o plnení úloh Akčného plánu budú zverejnené formou otvoreného prístupu. Evaluačná správa Akčného plánu 2021-2022 bude slúžiť ako základ na vypracovanie nadväzujúceho Akčného plánu a vypovedať o postupnom napĺňaní vízií Národnej stratégie pre otvorenú vedu SR.

3.4. Riadenie rizík Akčného plánu

V rámci implementácie jednotlivých úloh Akčného plánu pre otvorenú vedu sa môže objaviť celý rad rizík. Je potrebné správne nastaviť ich monitorovanie a vyhodnotiť ich eskaláciu včas, aby bolo možné ich dopad eliminovať alebo redukovať.

Za systém riadenia rizík je zodpovedný gestor Akčného plánu - CVTI SR spolu s Pracovnou skupinou pre otvorenú vedu, ktorí budú na pravidelnej báze vyhodnocovať riziká a navrhovať spôsoby ich ošetrovania.

Riadenie rizík Akčného plánu 2021 - 2022

Č. úlohy	Riziko	Dopad	Eliminácia rizika
č. 1, č. 17	nedostatočná angažovanosť členov Pracovnej skupiny pre otvorenú vedu	kritické	Existencia záložného plánu, ktorý identifikuje ďalších potenciálnych členov Pracovnej skupiny.
č. 2, č. 3, č. 16	nekvalitne spravená analýza(y)	relevantné	Jasný business plán, starostlivé riadenie a pravidelná kontrola vykonávaných činností.
č. 4	nenájdenie konsenzu, čo sa týka verejného sprístupnenia vysokoškolských záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných (rigorózných, habilitačných) prác, ako aj monografií, vysokoškolských učebníc, skrípt a učebných textov, medzi relevantnými aktérmi	relevantné	Krízové riadenie, tvorba komunikačného plánu, informovanie a zvyšovanie povedomia o prínosoch otvorených vzdelávacích zdrojov, jasné zaangažovanie relevantných strán
č. 5, č. 6	redukcia personálnych kapacít na strane gestora AP	kritické	Krízové riadenie a stanovenie prioritných úloh
č. 7	technický problém na strane grantových agentúr	relevantné	Spoločná diskusia relevantných strán a definovanie alternatívneho riešenia úlohy č. 7 (plán manažmentu vedeckých dát)
č. 8	nedostatok financií na zabezpečenie prístupu k EIZ zo štátneho rozpočtu	kritické	Na základe štatistických dát a disponibilných finančných prostriedkov zostaviť relevantné portfólio elektronických informačných zdrojov.
č. 8	neúspech pri uzatváraní transformačných zmlúv	nízke	Prostredníctvom intenzívneho rokovania s vydavateľmi a na základe výsledkov finančnej analýzy uzavrieť s vydavateľmi transformačné zmluvy v maximálne možnej miere.
č. 9	nenájdenie konsenzu ohľadne ustanovenia Centrálného fondu na úhradu APC poplatkov	relevantné	Krízové riadenie, tvorba komunikačného plánu, väčšia zaangažovanosť zriaďovateľa.
č. 9, č. 11	neúspešnosť projektov a nepridelenie externého financovania (Fondy EÚ)	kritické	Revízia ambícií AP a stanovenie prioritných úloh
č. 10, č. 12	nenájdenie konsenzu na realizáciu pilotného projektu začlenenia problematiky OV do vzdelávania	relevantné	Krízové riadenie, tvorba komunikačného plánu, hľadanie vhodnej platformy na vzdelávanie v problematike OV.

č. 13	Nesprávne vypracovaný prehľad stimulov a alternatívnych metód hodnotenia v súlade s princípmi otvorenej vedy	kritické	Detailná špecifikácia nového zadania úlohy v súlade s princípmi otvorenej vedy.
č. 14	Skľz pri úprave metodiky evidencie publikačnej činnosti a vyhlášky o centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti a centrálnom registri evidencie umeleckej činnosti	relevantné	Krízové riadenie, tvorba presného harmonogramu realizácie Úlohy
č. 15	Nízka miera angažovanosti v občianskej vede	nízke	Pravidelné sledovanie a propagovanie aktivít v občianskej vede.
č. 18	Zle nastavený časový harmonogram realizácie Akčného plánu na roky 2021 - 2022	nízke	V spolupráci s Pracovnou skupinou tvorba záložného plánu,

Miera rizika: nízke, relevantné, vysoké, kritické